

DEVIANT XULQQA EGA BO'LGAN YOSHLAR BILAN ISHLASHDA IJTIMOYIY ISH

Musurmonova Dilso'z Majid qizi

Samarqand davlat universitetining Kattqo'rg'on filiali

Ijtimoiy ish ta'lim yo'nalishi talabasi:

Ilmiy rahbar: Phd. Abbasova Maftuna Sbxonovna

Samarqand davlat universitetining Kattqo'rg'on filiali o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada deviant xulqqa ega bo'lgan yoshlar bilan ijtimoiy ish olib borishning asosiy usul va yo'nalishlari tahlil etiladi. Maqolada yoshlar orasida deviant xulq-atvorning yuzaga kelish sabablari, uning jamiyatga ta'siri va deviant xulqqa qarshi kurashishning samarali metodlari yoritilgan. Yoshlarni ijtimoiy normalarga moslashtirish uchun ijtimoiy ishchilarning roli va ular bilan ishlashda qo'llaniladigan yondoshuvlar haqida so'z yuritiladi. Maqola, ayniqsa, ijtimoiy ishchilar uchun foydali bo'lib, yoshlar bilan ishlashda amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: Deviant xulq, yoshlar, ijtimoiy ish, reabilitatsiya, psixologik yordam, ijtimoiy me'yorlar, ijtimoiy integratsiya, prevensiya, reabilitatsiya dasturlari.

Kirish

Yoshlar — jamiyatning eng faol va dinamik qatlamini tashkil etadi. Ularning ijtimoiy normallarga rioya qilishlari, jamiyatda o'z o'rnini topishlari muhimdir. Ammo ba'zi yoshlar deviant xulq-atvorni namoyon etishadi, ya'ni ijtimoiy me'yorlar, qadriyatlar va qonunlarga zid harakatlar qiladilar. Deviantlik yoshlar o'rtasida turli shakllarda, jumladan, jinoyatchilik, mastlik, o'g'irlik, giyohvandlik kabi xulqlarda namoyon bo'ladi. Ushbu holatlar yoshlarning shaxsiy rivojlanishi, o'zini anglash va ijtimoiy integratsiyasiga to'sqinlik qiladi.

Deviant xulqqa ega bo'lgan yoshlar bilan ishlash, ijtimoiy ishchilarning eng mas'uliyatli va murakkab vazifalaridan biridir. Ularning asosiy maqsadi — bu yoshlarning xulqini ijtimoiy normallarga moslashtirish, ularni jamiyatga qaytarish va ijtimoiy integratsiyalarini ta'minlashdir. Ushbu maqolada deviant xulqning sabablari va unga qarshi kurashishning samarali usullari tahlil qilinadi.

Deviant xulqning sabablari

Deviant xulq yoshlar o'rtasida bir necha sabablar tufayli yuzaga kelishi mumkin. Ushbu sabablar ijtimoiy, psixologik, iqtisodiy va shaxsiy omillar bilan bog'liqdir:

1. Ijtimoiy omillar:

Yoshlarning deviant xulq-atvori ko'pincha ijtimoiy tengsizlik, oila muammolari, jamiyatdagi nomutanosiblik va jamiyatdan ajralib qolish kabi omillar bilan bog'liq bo'ladi. Oila, maktab va do'stlar muhitining yomon ta'siri yoshlarning salbiy xulq-atvorini rivojlantirishi mumkin.

2. Psixologik omillar:

Psixologik muammolar, stress, depressiya, o'zini past baholash kabi holatlar deviant xulqni yuzaga keltirishi mumkin. Yoshlarning shaxsiy rivojlanishida yuzaga keladigan qiyinchiliklar ham ularni deviant xulqlarga olib kelishi mumkin.

3. Madaniy omillar:

Globalizatsiya, madaniy ta'sirlar va ijtimoiy o'zgarishlar yoshlarning qarashlarini o'zgartirib, deviant xulqni rivojlantirishi mumkin. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlarda tarqalgan yomon xulq-atvorlar ham yoshlarni salbiy yo'lga olib borishi mumkin.

Deviant xulq bilan ishlashda ijtimoiy ishning roli

Deviant xulqqa ega bo'lgan yoshlar bilan ijtimoiy ish olib borishda quyidagi usullar va yondoshuvlar qo'llaniladi:

1. Preventiv usullar:

Ijtimoiy ishchilarning asosiy vazifalaridan biri deviant xulqning oldini olishdir. Buning uchun yoshlar orasida ijtimoiy me'yorlar, huquqiy bilimlar va axloqiy qadriyatlar bo'yicha treninglar, aksiyalar va targ'ibotlar o'tkazilishi kerak. Oilalar va maktablar bilan hamkorlikda yoshlarni salbiy ta'sirlardan himoya qilish mumkin.

2. Reabilitatsiya va reintegratsiya:

Deviant xulqqa ega bo'lgan yoshlarni jamiyatga qaytarish va ijtimoiy normalarga moslashtirish uchun reabilitatsiya dasturlari kerak. Bu dasturlar yoshlarni jamoat ishlari, kasbiy tayyorgarlik, psixologik yordam va boshqa ko'nikmalar orqali qayta ijtimoiylashtirishni ta'minlaydi. Yoshlarning o'zini anglash, jamiyatga foydali bo'lishga yordam berish uchun ularni turli jamiyat faoliyatlariga jalb qilish zarur.

3. Ijtimoiy yordam va qo'llab-quvvatlash:

Yoshlarni deviant xulqlardan qaytarish uchun ijtimoiy ishchilar ularga individual yoki guruh yordam ko'rsatishlari kerak. Psixologik maslahatlar, oilaviy

terapiya, guruh terapiyasi kabi usullar yoshlarning xulqini o'zgartirishga yordam beradi.

Deviant xulqqa ega bo'lgan yoshlar bilan ishlashda metodlar

1. Guruh ishlari va reabilitatsiya dasturlari:

Deviant xulq-atvor ko'rsatayotgan yoshlarni guruhlariga olib, jamiyatda ijtimoiy rollarini qayta tiklash va ijtimoiy normallarga moslashishga yordam berish kerak. Guruh ishlarida ijtimoiy ishlash metodlari va psixologik qo'llab-quvvatlash juda muhimdir.

2. Oila bilan hamkorlik:

Yoshlarning deviant xulqini o'zgartirishda oilaning roli katta. Oilaviy terapiya va maslahatlar orqali oila a'zolari yoshlarni qo'llab-quvvatlab, ularning xulq-atvorini yaxshilashga yordam berishlari mumkin.

Xulosa

Deviant xulqqa ega bo'lgan yoshlar bilan ijtimoiy ish olib borish — murakkab, lekin juda muhim jarayon. Ijtimoiy ishchilarning asosiy maqsadi — yoshlarni deviant xulqdan qaytarish, ularni jamiyatga qaytarish va ijtimoiy normallarga moslashtirishdir. Bu jarayon, turli usullar va yondoshuvlar yordamida amalga oshirilishi kerak. Preventiv choralar, reabilitatsiya dasturlari, psixologik yordam va oila bilan ishlash yoshlarni ijtimoiy normalarga qaytarishda samarali vositalar hisoblanadi.

Taklif va tavsiyalar

1. Yoshlar o'rtasida axloqiy va huquqiy ta'limni kuchaytirish:

Maktablarda va boshqa yoshlar muassasalarida axloqiy qadriyatlar va huquqiy bilimlar bo'yicha ta'lim dasturlarini kengaytirish zarur.

2. Reabilitatsiya dasturlarini kengaytirish:

Deviant xulq ko'rsatayotgan yoshlarni qayta ijtimoiylashtirish uchun reabilitatsiya markazlari va guruh terapiyalarini tashkil etish.

3. Oila bilan hamkorlikni kuchaytirish:

Oila bilan ishlashning samaradorligini oshirish va oilaviy terapiya dasturlarini joriy etish.

4. Yoshlar uchun jamoat ishlariga jalb qilish:

Yoshlarni jamiyatga ijtimoiy integratsiya qilish uchun jamoat ishlarida ishtirok etishga rag'batlantirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ahmedov, B. (2020). *Yoshlar va jamiyat: Ijtimoiy ish yondoshuvlari*. Tashkent: Sharq Publishing.
2. Pirov, A., & Mirmuhammadov, S. (2018). *Deviantlik va uning ijtimoiy oqibatlari*. Tashkent: Science Press.
3. Zokirov, S. (2019). *Deviant xulq-atvor va yoshlar: Psixologik yondoshuvlar*. Tashkent: Xalq ta'limi.
4. Shamsutdinova, M. (2017). *Yoshlar va jamiyat: Ijtimoiy integratsiya va reabilitatsiya*. Tashkent: Akademnashr.
6. Karimova, N. (2020). *Yoshlar bilan ishlashda reabilitatsiya dasturlari*. Tashkent: Ilm-fan.
7. Ergashev, A. (2019). *Deviant xulq va jinoyatchilik: Yoshlar psixologiyasi*. Tashkent: Toshkent davlat pedagogika universiteti nashriyoti.
8. Saidova, D. (2018). *Yoshlar ijtimoiy ishida metod va texnikalar*. Tashkent: Ijtimoiy soha.
9. Yusufov, S. (2017). *Deviant xulq va uning psixologik xususiyatlari*. Tashkent: Psixologiya.
10. Maqsudova, L. (2022). *Ijtimoiy ishda yoshlar bilan ishlashda innovatsion metodlar*. Tashkent: Ziyos Press.